

İlköğretim Okullarında Öğretmen Veli İlişkilerinde Veliye Yönelik Psikolojik Yıldırma Davranışları*,**

Mobbing Behaviours Towards Parents in Elementary Schools in Teacher-Parent Relations

Ali SABANCI^{***}, Esra YÜCEL^{****}

ÖZ: Araştırma nitel ve nicel yöntemlerle karma olarak desenlenmiştir. Araştırma 2010–2011 ve 2011-2012 eğitim öğretim yıllarında yürütülmüştür. Araştırmanın amacı Antalya ili ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenler ve aynı okullarda öğrenim görmekte olan öğrencileri bulunan velilerin psikolojik yıldırma kavramı hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Araştırmaya katılan okullar ve bu okullardan seçilen öğretmenler nitel aşamada maksimum çeşitlilik örnekleme ile veliler ise ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Veriler paralel iki ayrı yarı-yapılandırılmış soru formu kullanılarak toplanmıştır. Görüşmelerin çözümlenmesinde içerik analizi yapılmıştır. Nicel aşamada ise örneklem Antalya ili merkez ilköğretim okullarından örneklem genişliği tablolarından yararlanılarak yansızlık kuralına göre seçilen 381 öğretmen ile 384 öğrenci velisinden oluşmuştur. Bu aşamada veriler nitel aşamada elde edilen temalara dayalı iki ayrı anketle toplanmış, SPSS paket programından yararlanılarak analiz edilmiştir. Nitel verilere dayalı olarak psikolojik yıldırma davranışları betimlenmiş, bu davranışların nedenleri ve etkileri belirlenmiştir. Araştırmanın nicel aşamasında betimlenen psikolojik yıldırma davranışlarının genel görüşü de yansıttığı; bu davranışların nedenlerine ve sonuçlarına ilişkin görüşlerin ise düşük düzeyde kabul gördüğü anlaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: psikolojik yıldırma, yıldırma, eğitim örgütlerinde mobbing, okul aile ilişkileri.

ABSTRACT: The research was conducted using mixed methods: Qualitative and quantitative. The research was carried on in 2010- 2011 and 2011-2012 education years. The purpose of the study is to determine the views of teachers and parents about mobbing behaviours towards parents reflected by teachers. In the qualitative research stage the schools and teachers were determined according to maximum variation sampling method but parents were chosen by criterion sampling. Two semi-structured interview forms with parallel questions were used. The data were analyzed by content analysis. In the quantitative research stage the sample consisted of 381 teachers and 384 parents chosen from the schools in the central provinces of Antalya using sample size tables and random sampling. Quantitative data were collected by two questionnaires based on the items constructed through qualitative stage. The data were analysed using SPSS package programme. As a result it can be asserted that mobbing behaviours, their causes and consequences, were determined qualitatively and only mobbing behaviours were confirmed quantitatively.

Keywords: mobbing, mobbing in educational organizations, parent-school- relations.

1. GİRİŞ

Eğitim olgusunun başat faktörlerinden birinin de aile olduğunun anlaşılması aile ya da velilerin okulun sacayaklarından biri olarak değerlendirilmeye başlandığı söylenebilir. Gümüşeli'nin (2004) de belirttiği gibi, toplumun eğitim ihtiyacının giderilmesi amacıyla oluşturulan temel kurumlardan biri okuldur. Ancak okulun öğrenciye istenilen davranışları tek başına kazandırması olanaklı değildir. Kazanılan davranışların önemli bir kısmı da ailenin katkısı ile oluşur. Bu çerçevede hızla değişen çevresel koşullar ve toplumsal dinamizm her

* Araştırmanın birinci aşamasında Esra Yücel'in Doç. Dr. Ali Sabancı danışmanlığında tamamlanan tezinden yararlanılmıştır.

** Araştırmanın ikinci aşaması Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir.

*** Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, Antalya, Türkiye e-posta: alisabanci@akdeniz.edu.tr

**** Bilim Uzmanı, Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü Matematik Öğretmeni, Antalya, Türkiye e-posta: esrayucel02@gmail.com.

kademe ve düzeyde eğitime verilen önemin artmasına, ailenin çocuğun başarısına ve okuldaki etkinliklere tamamlayıcı katkı sağlayabileceğine ilişkin inancın artmasına neden olmaktadır (Aslanargun 2007; Gökçe 2000).

Öğretmen ve anne-babalar arasında güvene dayalı etkili bir işbirliğinin ve düzenli ve etkili bir iletişimin kurulması aradaki bağları güçlendirmek açısından önemlidir. Bu noktada velilerin iletişime geçme ve çocukları hakkında bilgi alma isteklerinin özellikle öğretmenler tarafından teşvik edilmesi ve iletişime isteklendirilmeleri çocuğun öğrenme düzeyi açısından yararlı olacaktır (Aral, Kandır, ve Yaşar 2000; Eroğlu ve Demiray 2008 Sarıtaş 2005). Bu ilişkinin karşılıklı olarak bağımlılık içeren bir yapıda olduğunu kabul etmek değerlendirme ve çözümlenelerde nesnellığı sağlamak açısından önemlidir (Çelik 2005).

Türk eğitim sisteminde, eğitim-öğretimin niteliğini önemli ölçüde düşürücü etkenlerden birinin çocuğun hayata hazırlanmasında birinci derecede role ve öneme sahip iki unsur olan okul ile aile arasında iş birliğinin yeterince kurulamayışı olduğu söylenebilir. Bu işbirliği sürecinin aksamasında veli ve öğretmenler arasında yaşanan sorunların, fikir farklılıklarının ve işbirliği sürecine ilişkin şikayetlerin olması tek taraflı değil karşılıklı çabalarla gerçekleştirilecek bir durum olduğunu göstermektedir (Balkar 2009). Okul aile ilişkilerindeki sorunların nedenlerine ilişkin çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bunlardan başlıcaları: 1) Okulların yalnızca velilerden bir şeyler isteyecekleri zaman onlarla ilişki kurduklarına ilişkin bir inancın yerleşmiş olması, 2) velilere ayrılan görüşme süresinin çok kısıtlı tutulma çabasının gösterildiğine ilişkin bir algının bulunması, 3) veli toplantıları dışında öğretmenle veya yöneticiyle görüşmek isteyen velilere belirli zamanların ayrılmamış olması ve görüşmek üzere gelen velilerin bekletilmesi, 4) okul yönetimlerinin ailelerin bu konudaki sorunları konusunda yeterli derecede duyarlı ve bilinçli olmaması şeklindedir (Epstein ve Dauber 1991; Dean 2001; Miedel ve Reynolds 1999). Başvurulan iletişim yöntemlerinin de sorunlara kaynaklık edecek nitelikler taşıdığı anlaşılmaktadır. Aytaç (2000) veli görüşme günleri dışında, velilerle örgütlü bir koordinasyonun kurulamamasının bir sorun kaynağı olduğunu belirtmektedir. Bu konuda örnek olarak velilere iletilmek istenen mesaj veya bilgilerin doğrudan görüşme yerine çocuklarla iletilmesi gösterilebilir (Becker ve Epstein 1982; Greenwood ve Hickman 1991). Genel olarak velilerin okula etkin katılımlarının sağlanabileceğine ilişkin hem öğretmenlerin hem de velilerin düşük düzeyde olumlu bir algıya ya da inanca sahip oldukları görülmektedir (Sabancı 2009). Okul aile ilişkilerini irdeleyen çalışmalar bu konunun çok değişkenli olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu çerçevede içinde öğretmenlerin velilere yönelik söz ve davranışlarının “psikolojik yıldırma” açısından anlaşılması ve açıklanması önemlidir. Acar ve Dündar’ın (2008) da belirttiği gibi işyerinde psikolojik yıldırma (mobbing), çalışma yaşamının var oluşundan bu yana yaşanan, ancak insan doğasının gereğinden ötürü açığa çıkarmaktan kaçınılan, adeta bilinmezden gelen karmaşık, çok boyutlu ve çok disiplinli bir kavramdır.

Psikolojik yıldırma kavramı, ilk olarak 1970’li yıllarda Peter-Paul Heinemann tarafından çocuklar arasındaki kabadayılık ve zorbalık içeren davranışlarla ilgili olarak kullanılmıştır (Davenport, Schwartz ve Elliot 2003). Leymann (1996), psikolojik yıldırma bir ya da birkaç kişi tarafından sistemli olarak bir kişiye yöneltilmiş, mağdurun sürekli psikolojik yıldırma davranışları nedeniyle çaresiz ve savunmasız bir konuma itildiği, düşmanca ve etik dışı bir iletişim türü; “kurbanı”, sosyal olarak yalnızlaştırmak gibi karmaşık bir içeriğe sahip bir olgu olarak tanımlanmaktadır. Bu davranışlar sıkça, sözgelimi en az haftada bir kez ve uzun bir süre gösterildiğinde mobbing (psikolojik yıldırma) olarak tanımlanabilir. Godin (2004) psikolojik yıldırmanın kişiliğe, saygınlığa, bedene ya da psikolojik bütünlüğe yöneltilmiş davranış, söz, eylem, jest ve mimik veya yazılı ifadeler içerdiğini belirtmektedir. Gates’e (2004) göre ise psikolojik yıldırma iş arkadaşlarına dedikodu, yıldırma, aşağılama, küçük düşürme, gözden düşürme ve tecrit gibi çeşitli taktiklerle kötü muameledir. Camodeca (2003), psikolojik yıldırma davranışına ilişkin tanımlarda zarar verme amaçlı olma, gayri-meşru olma, kasıtlı olma, kışkırtma olmaksızın yapılma, sık sık ve tekrarlar doğrudan veya dolaylı olarak gerçekleştirilme,

güç veya tehdit içerikli söz ve davranışlara başvurma, kendini savunmaktan yoksun bırakılma ve bu davranışlar karşısında kendini çaresiz hissetme gibi ortak özellikler bulunduğunu belirtmektedir. Leymann'a (1990; 1996) göre kurban üzerindeki etkilerine göre psikolojik yıldırma beş kategoriye ayrılabilir. Bunlar: 1) İletişim olanaklarının ortadan kaldırılması (yönetim iletişim olanaklarını kısıtlar, kişi sessizliğe itilir, görevlere yönelik sözel saldırılar yapılır, sözlü tehditler savrulur, reddedilme için sözel eylemler yapılır). 2) Sosyal ilişkilerin kısıtlanması (iş arkadaşları ilişkiyi keserler, arkadaşlarla görüşmeler yönetim tarafından engellenir, kişi diğerlerinden izole edilir). 3) Kişinin saygınlığına zarar verme (kişinin hakkında dedikodu yapma, alay etme, kişinin zayıf yönleriyle dalga geçme, etnik köken ya da yürüyüş, konuşma ve benzeri özelliklerle alay etme). 4) Kişinin mesleki durumunu küçümseme (kişiyi görev vermeme, anlamsız işlerle uğraştırılma). 5) Kişinin fiziksel özelliklerini kötüye kullanma (kişi için tehlikeli olabilecek işler verme, fiziksel saldırı ya da cinsellikle ilgili zorlamalar). Elliott'a (2003) göre psikolojik şiddet uygulayan kişi ya da kişilerin 1) kurbanın haysiyetine, bütünlüğüne, saygınlığına ve yeteneklerine saldırdıklarını, 2) kurbanla olumsuz, küçük düşürücü, gözdağı vermek niyetiyle, küfürlü, kötü niyetli, kontrol altına alacak şekilde iletişim kurduklarını, 3) kurbanı doğrudan ya da dolaylı, kurnazca ya da açıkça yönediklerini, 4) kurbanı karşı başkalarını da tahrik ederek grup halinde saldırmaya yönediklerini, 5) kurbanı karşı sürekli, çoklu ve sistematik olarak belirli bir süre eylemde bulduklarını, 6) kurbanın bunu hak ettiği görüntüsünü yaimaya çalıştıklarını, 7) kurbanı itibarsızlaştırma, şaşırtma, korkutma ve teslimiyete zorlama çabası gösterdiklerinin, 8) kurbanı örgütten ayrılmaya zorladıklarını, 9) kurbanın ayrılma isteğini kendi tercihiymiş gibi sunmaya çalıştıklarını ileri sürmektedir.

Clifford (2006), zorbalık davranışının her türdeki örgütte istisnasız olarak var olduğuna dikkat çekerken bazı sektörlerde bunun daha da sık görüldüğünü hatta örgüt kültürünün benimsenmiş bir parçası olarak yer aldığını vurgulamaktadır. Chappell ve Martino (2006) da psikolojik yıldırma davranışlarının dünyanın her yerinde öğretmenlere ve öğrencilere yöneltilen yaygın bir davranış olduğunu belirtmektedir. Okullarda psikolojik yıldırma davranışlarının çok yönlü olarak yönetici-öğretmen-diğer personel-öğrenci ve veliyi ilgilendiren bir konu olduğu anlaşılmaktadır. Bu konuda ilköğretim okullarında yapılan çalışmalarda öğrencilerin diğer öğrencilere karşı psikolojik taciz kullandıkları, öğrencilerin çoğunun bu tür tacizlere ya maruz kaldığı ya da tanıklık ettiği ve ailelerin de bu durumlardan haberdar olduğu; bu davranışların sıklıkla tekrarlandığı ortaya konulmuştur (Fekkes, Pijpers ve Verloove-Vanhorick 2005; Plourde 2005). Psikolojik yıldırma ile ilgili diğer bir mağdur kesimin öğretmenler olduğu anlaşılmaktadır. Cemaloğlu ve Ertürk (2008) okul müdürlerinin, müdür yardımcılarının ve öğretmenlerin de psikolojik yıldırma davranışların maruz kaldıklarını; öğretmenlere ise psikolojik yıldırma davranışlarının % 67'sinin üstleri tarafından yöneltildiğini bulmuşlardır. Yöneticiler ve meslektaşlarından başka velilerin, öğrencilerin ve hizmetlilerin de öğretmenlere psikolojik yıldırma uyguladıklarına ilişkin bulgular vardır (Yaman, Vidinlioğlu ve Çitemel 2010). Örneğin, Gökçe (2012) öğrencilerin ve velilerin öğretmenleri okuldan attırmakla tehdit ettiklerini bulmuştur. Johnson (2008) ise öğretmenlerin % 49.5'inin veliler tarafından psikolojik yıldırma davranışına maruz bırakıldıklarını belirlemiştir.

Bu çalışmada ise ilköğretim okullarında öğretmen-veli ilişkilerinde öğretmenlerin velilere yönelttikleri psikolojik yıldırma incelenmiş ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre velilerle ilişkilerinde velilere yönelik "psikolojik yıldırma" kavramı içerisinde değerlendirilebilecek davranışlar nelerdir?
2. İlköğretim okullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin velilerinin görüşlerine göre öğretmenlerle ilişkilerinde öğretmenlerin velilere yönelik "psikolojik yıldırma" kavramı içerisinde değerlendirilebilecek davranışları nelerdir?

3. İlköğretim okullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin velilerinin görüşlerine göre öğretmen tarafından “psikolojik yıldırma”ya maruz kalma nedenleri nelerdir?
4. İlköğretim okullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin velilerinin görüşlerine göre “psikolojik yıldırma”nın veliler üzerindeki etkileri nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu araştırma nitel ve nicel araştırma yöntemleri ile karma olarak desenlenmiştir. Araştırmanın birinci aşaması nitel yöntemlerden biri olan olgubilim (phenomenology) yöntemiyle desenlenmiştir. Bu çalışmada olgubilim yaklaşımında öngörülen çerçevede öğretmenlerin velilere yönelik psikolojik yıldırma davranışlarına ilişkin öğretmenlerin ve velilerin kişisel deneyimlerinden yola çıkarak algı ve anlamların keşfedilmesi amaçlanmıştır. Bu yöntemde amaç genelleme yapmak değildir (Baş ve Akturan 2008; Yıldırım ve Şimşek 2006). Araştırmanın ikinci aşamasında ise nitel yöntemle elde edilen verilerin test edilmesi ve genellenebilirliğinin anlaşılabilmesi için nicel yöntem kullanılmıştır. Ekiz’in (2009) de belirttiği gibi nicel araştırmanın temel çalışma ilkesi elde edilen bulguların bir şekilde sayısal değerlerle ifade edilmesi ve ölçülebilmesidir.

2.1. Çalışma Grubu ve Örneklem

Araştırmanın birinci aşaması nitel yöntemle desenlenmiştir (Yücel 2011). Bu aşamada çalışma grubu 2010-2011 eğitim öğretim yılı itibarı ile Antalya ili merkez ilçelerin de bulunan ve amaçlı örnekleme yöntemlerinden farklı sosyo-ekonomik ve fiziki koşullar gözetilerek maksimum çeşitlilik örneklemesine göre belirlenmiş olan dört ilköğretim okulundan seçilmiştir. Bu okullarda toplam 190 öğretmen ve 4900 öğrenci bulunmaktadır. Öğretmenlerle ilgili çalışma gurubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesi ile belirlenmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerde çalışma gurubu eğitim durumu, kıdem, kadro yapısı ve cinsiyet değişkenleri dikkate alınarak her okuldan ikişer olmak üzere toplam 8 öğretmenden oluşmuştur. Çalışma gurubu içinde yer alan öğretmenlerin genel özellikleri şöyledir: Öğretmenlerin üçü ön lisans, beşi lisans mezunudur. İki öğretmen 1–5 yıl, ikisi 6–10 yıl arası ve dördü 11 yıl ve üzeri görev yapmışlardır. Altı öğretmen kadrolu, iki öğretmen sözleşmeli olarak çalışmaktadır. Üç öğretmen kadın, iki öğretmen erkektir. Velilerde çalışma gurubu cinsiyet, yaş, medeni durum, öğrenim durumu ve çalışma durumu dikkate alınarak her bir öğretmenin sınıfındaki bir öğrenci velisinin dahil edildiği ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak çalışma gurubuna dahil edilen 8 öğrenci velisinden ikisi 22–31, üçü 32–41 ve üçü 42 ve üstü yaş aralığındadır. Velilerden altısı kadın, ikisi erkektir. İki veli eşinden ayrı, altı veli eşi ile beraber yaşamaktadır. İki veli ilkokul, iki veli ortaokul, üç veli lise ve bir veli üniversite mezunudur. Çalışma durumu bakımında ise bir veli işçi, bir veli memur, bir veli serbest meslek sahibi ve bir veli özel sektörde çalışmaktadır. Dört veli ise ev hanımıdır (Balcı 2004; Ekiz 2003; Kuş 2007; Patton 1990; Rubin ve Rubin 1995; Yıldırım ve Şimşek 2005).

Araştırmanın ikinci aşaması nicel yöntemle desenlenmiştir. Bu çerçevede çalışma evreni 2011-2012 eğitim öğretim yılında Antalya ili merkez ilçelerinde bulunan 178 resmi ilköğretim okulunda görev yapmakta olan yaklaşık 5500 öğretmen ve bu okullarda öğrenim görmekte olan 129.073 öğrencinin velilerinden oluşmuştur. Örneklem oransız küme örnekleme yolu ile yansızlık kuralına göre örneklem genişliği tablolarından yararlanılarak belirlenmiştir. Buna göre öğretmenlerde örneklem 381, velilerde ise 384 kişiden oluşmuştur (Karasar 1994; Balcı 2004; Patton 1990). Uygulama neticesinde 333 öğretmen anketi ile 352 veli anketi değerlendirmeye alınmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Veri toplamak amacı ile araştırmanın birinci aşamasında görüşme tekniği kullanılmıştır. Veri toplamak amacı ile yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırmada, literatür taramasına dayalı olarak kavramsal çerçeve oluşturulmuş ve görüşme formunun yapılandırılması için öğretmen ve velilerle ön görüşmeler yapılmıştır. Durumlar arasında karşılaştırma yapabilmek amacıyla öğretmen ve veli görüşme formlarında yer alan sorular birbirine paralel olarak hazırlanmıştır. Görüşme formları ile ilgili “Eğitim Yönetimi ve Denetimi” alanında çalışan iki öğretim üyesinin görüşleri alındıktan sonra bir öğretmene ve bir veliye pilot uygulama yapılmış ve formlara son şekli verilmiştir. Görüşme sırasında ses kayıt cihazı kullanılmış ve iki araştırmacı tarafından not tutulmuştur. Sonuç olarak veli görüşme formu on dört, öğretmen görüşme formu ise sekiz sorudan oluşmuştur. Görüşme sırasında ses kayıt cihazı kullanılmış ve iki araştırmacı tarafından not tutulmuştur (Yıldırım ve Şimşek 2005). Araştırmanın ikinci aşamasında veriler, öğretmenlerden ve velilerden ayrı ayrı elde edilmiş olan öğretmenlerin velilere yönelttikleri psikolojik yıldırma davranışlarının beşli-Likert tipi iki ayrı anket ile elde edilmiştir. Anketlerin birinci bölümleri demografik bilgileri elde etmeye yönelik sorulardan oluşmuştur. Anketlerin ikinci bölümlerinde ise öğretmen anketinde 28, veli anketinde 40 psikolojik yıldırma kavramı içinde değerlendirilebilecek tutum ve davranış yer almıştır. Ayrıca, ek olarak veli anketinde bu davranışların nedenlerine ilişkin 6 madde ile veli üzerindeki etkilerine ilişkin 5 maddeye yer verilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmanın nitel analiz aşamasında elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Bu çerçevede görüşmelerden elde edilen veriler sözcük ve cümle temelinde kodlanmış, kodları belirli kategoriler altında toplayan temalar bulunmuş ve son olarak kod ve temalara göre organize edilmiştir. Elde edilen temaların tekrarlanabilirlik temelinde güvenilirliğin artırmak üzere frekansları hesaplanmıştır (Patton 1990; Yıldırım ve Şimşek 2005).

Araştırmanın nicel analiz aşamasında ise verilerin analizinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Öğretmen anketindeki 28 ve veli anketindeki 40 madde öncelikle güvenilirlik ve geçerlik testlerine tabi tutulmuştur. Buna göre güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alpha) öğretmen anketinde .98; veli anketinde ise .99 olarak bulunmuştur. Öğretmen ve veli anketlerine açılımlayıcı faktör analizi yapılmış varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Öğretmen anketinin faktör analizinde KMO değeri ,977, Bartlett's Test of Sphericity ise anlamlı ($p < .005$) bulunmuştur. Veli anketine yapılan faktör analizinde KMO değeri ,97 Bartlett's Test of Sphericity ise anlamlı ($p < .005$) bulunmuştur. Her iki ankette de KMO'nin .60'dan yüksek, Bartlett testinin anlamlı çıkması sonucu verilerin faktör analizi için uygun olduğu görülmüştür. Açılımlayıcı faktör analizinde .40'ın üstündeki faktör yük değerine sahip maddeler analize dahil edilmiştir. Faktör analizlerinin sonucunda hem öğretmen anketinde hem de veli anketinde tek faktörlü birer yapı özelliğinde oldukları belirlenmiştir. Öğretmen anketlerinde tek faktörün toplam varyansı açıklama oranı % 81'dir. Veli anketlerinde ise % 90'dır. Ayrıca beşli-Likert tipinde düzenlenmiş olan öğretmenlerin velilere yönelttikleri psikolojik yıldırma davranışlarına ilişkin veli ve öğretmen görüşleri ile bu davranışların nedenlerine ve üzerlerinde yarattıkları etkilere ilişkin veli görüşlerinden oluşan anket maddeleri üç şık olarak yeniden kodlanmış frekans ve yüzdeleri hesaplanarak değerlendirilmiştir (Leech, Barrett, ve Morgan 2005; Mason 2002). Nicel araştırma aşamasında araştırmaya katılan öğretmenlerin ve velilerin demografik özellikleri tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretmenlere ve Velilere İlişkin Demografik Bilgiler

Değişkenler	Değişken Aralıkları	İlköğretim Okulu Öğretmenleri		İlköğretim Okulu Öğrenci Velileri	
		N	%	N	%
Aylık Gelir	0-1000	-	-	140	39,8
	1001-3000	-	-	181	51,4
	3001-daha fazla	-	-	31	8,8
Cinsiyet	Kadın	190	57,1	240	68,2
	Erkek	143	42,9	112	31,8
Medeni Durum	Evli	300	90,1	336	95,5
	Boşanmış	33	9,9	16	4,5
	Dul	-	-	-	-
Çalışma Süresi	1-10 Yıl Arası	139	41,7	-	-
	11-20 yıl arası	129	38,7	-	-
	21 yıl ve daha fazla	65	19,6	-	-
Öğrenim Durumu	İlk-orta-lise	-	-	295	83,8
	Ön lisans	34	10,2	17	4,8
	Lisans	271	81,4	31	8,8
	Lisansüstü	28	8,4	9	2,6

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğretmen ve velilere ilişkin demografik bilgiler sunulmuştur. Genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerde kadın ve erkek oranlarının yaklaşık olarak homojen olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin evli ve az sayıda boşanmış öğretmenlerden oluştuğu, çoğunluğunun 1 ile 20 yıl arasında çalışma sürelerine sahip olduğu ve yoğunlukla lisans düzeyinde bir eğitim gurubuna dahil oldukları görülmektedir. Velilerden oluşan katılımcıların ise ağırlıklı olarak orta düzey gelir gurubunda buldukları, öğrenim düzeylerinin lise ve öncesi gruplarda yoğunlaştığı, evli ve az sayıda boşanmış kişiden oluştuğu görülmektedir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, öğretmenlerin ve velilerin algılarına göre öğretmenlerin velilere yönelik psikolojik yıldırma kavramı içinde değerlendirilebilecek tutum ve davranışları, velilerin algılarına göre öğretmen tarafından psikolojik yıldırma davranışı gösterme nedenleri ve bu davranışların veliler üzerindeki etkileri sırasıyla tablo 2, tablo 3, tablo 4 ve tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 2: Öğretmenlere Göre, Velilere Yöneltilikleri Psikolojik Yıldırma Davranışları

n	Psikolojik yıldırma davranışı olarak belirlenen maddeler	Nitel Analiz Sonuçları (n=8)		Nicel Analiz Sonuçları Maddelerin psikolojik yıldırma davranışı olarak değerlendirilme düzeyi (n=333)			
		f	%	Hiç ya da az		Yüksek	
				f	(%)	F	(%)
8	1. Görüşmekten kaçındığımı hissettirme	118	35,4	54	16,2	161	48,3
8	2. Kasıtlı kötü niyetli davranışlar sergileme	124	37,2	31	9,3	178	53,5
8	3. Veliyi dinlemediğini hissettirme	124	37,2	57	17,1	152	45,6
8	4. Saygısız davranışlar sergileme	122	36,6	40	12,0	171	51,4
8	5. Kişilik haklarına saygısızlık gösterme	117	35,1	32	9,6	184	55,3
7	6. Aşağılayıcı davranışlar sergileme	119	35,7	26	7,8	188	56,5
7	7. Çözüm bulmada isteksizlik gösterme	122	36,6	55	16,5	156	46,8
7	8. İletişim kurmada isteksizlik gösterme	124	37,2	49	14,7	160	48,0
7	9. Kendi doğrularında ısrar etme	126	37,8	62	18,6	145	43,5
7	10. Veliyi dışlama	118	35,4	44	13,2	171	51,4
7	11. Ayrımcı davranma	122	36,6	48	14,4	163	48,9

6	12. İletişimi bozan davranışlar sergileme	122	36,6	46	13,8	165	49,5
6	13. Veliyi karşılama sırasında hoşnutsuzluk gösterme	128	38,4	51	15,3	154	46,2
6	14. Velinin görüşme teklifini reddetme	123	36,9	44	13,2	166	49,8
6	15. Veliyi yerli yersiz eleştirme	126	37,8	61	18,3	146	43,8
6	16. Veliyi gereksiz sorularla rahatsız etme	141	42,3	53	15,9	139	41,7
5	17. Veliyi önemsememe	121	36,3	47	14,1	165	49,5
5	18. Gereksiz yere nasihat verme	135	40,5	60	18,0	138	41,4
5	19. Veli hakkında asılsız söylentiler yayma	129	38,7	44	13,2	160	48,0
5	20. Önyargı içeren söz ve davranışlar gösterme	125	37,5	44	13,2	164	49,2
4	21. Veliyi yok sayma	123	36,9	42	12,6	168	50,5
4	22. Veli ile ilişkide yalnızca kendi ihtiyaçlarını dayatma	133	39,9	41	12,3	159	47,7
4	23. Veliye uygun görev vermeme	134	40,2	55	16,5	144	43,2
4	24. Veliye karşı güvensizlik duyduğunu gösterme	127	38,1	63	18,9	143	42,9
3	25. İmalî davranışlar sergileme	127	38,1	59	17,7	147	44,1
2	26. Çıkar gözetme	137	41,1	27	8,1	169	50,8
2	27. Veliyi görev almaya zorlama	138	41,4	56	16,8	139	41,7
1	28. Yapıcı davranmama	127	38,1	51	15,3	155	46,5

Tablo 2’de öğretmenlerin algılarına göre, öğretmen veli ilişkilerinde psikolojik yıldırma kavramı içinde değerlendirilebilecek tutum ve davranışlar verilmiştir. Öğretmenlerin de velilerin psikolojik yıldırma davranışlarına maruz kaldıklarına kabulle gözlemlerine dayalı olarak betimlemiş oldukları psikolojik yıldırma davranışları farkındalık açısından ve sorunun niteliğine ilişkin anlamlı bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Bu çerçevede belirlenmiş olan temalar Leymann (1996) tarafından belirlenmiş olan psikolojik yıldırma davranışları ile örtüşmektedir.

Sözgelimi öğretmenlerin 1., 3., 4. ve 8. temalarda betimledikleri “görüşmekten kaçındığını hissettirme”, “veliyi dinlemediğini hissettirme”, “saygısız davranışlar sergileme” ve “iletişim kurmada isteksizlik gösterme” şeklindeki söz ve davranışların Leymann (1996) tarafından “iletişim olanaklarının ortadan kaldırılması” şeklinde açıklanan psikolojik yıldırma davranışları içinde yer aldığı ileri sürülebilir. Bu tür psikolojik yıldırma betimlemesine kaynaklık eden görüşler şöyledir: “*Öğretmen, tavır ya da bakışlarıyla veli ile görüşmek istemediğini hissettirebilir. Mesela göz kontağı kurmaz. Henüz görüşme başlamadan bunun yaşanması, görüşmenin bittiğine işaret eder...*” (Ö3), “*...velinin sık sık sözünü keser, onu konuşturamaz...*” (Ö1), “*Velinin yüzüne bakmadan konuşur...*” (Ö2) ve “*Öğretmen görüşmeyi kısa tutabilir, velinin anlatacak şeyleri vardır ama öğretmen aceleci davranır...*” (Ö1).

2., 5. ve 19. temalarda öğretmenlerin betimledikleri “kasıtlı kötü niyetli davranışlar sergileme”, “kişilik haklarına saygısızlık gösterme” ve “veli hakkında asılsız söylentiler yayma” şeklindeki görüşler Leymann’ın (1996) “kişinin saygınlığına zarar verme” ve Elliott’ın (2003) itibarsızlaştırma, şaşırtma, korkutma ve teslimiyete zorlama gibi davranışlarla tanımladıkları psikolojik yıldırma davranışları ile açıklanabilir. Bu konuda örnek olarak Ö8, “*Veliye kasıtlı olarak kötü davranabilir. Velinin incineceğini bile bile bu davranışını sürdürebilir...*” ve Ö1, “*Öğretmen toplantıda öyle bir şey der ki veli kendini rencide olmuş hisseder, bu da yıldırmadır...*”, demiştir.

6., 9., 18. ve 23. temalarda belirtilen “aşağılayıcı davranışlar sergileme”, “kendi doğrularında ısrar etme”, “gereksiz yere nasihat verme” ve “veliyeye uygun görev vermeme” şeklindeki temalar öğretmenlerin velilerin “üstlenebilecekleri görev ve sorumlulukları küçümseme” yoluyla psikolojik yıldırma durumuna neden oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu konuda örnek olarak Ö6, “*Benden daha mı iyi bileceksin?*”, “*O kadar biliyorsan dersi sen gel anlat.*” diyebilir..., Ö5 ise “*Öğretmen, “Hayır yanlış düşünüyorsunuz, doğrusu şöyle şöyle der” demişlerdir.*

7., 10., 11. ve 15. temalar “çözüm bulmada isteksizlik gösterme”, “veliyi dışlama”, “ayrımcı davranma” ve veliyi yerli yersiz eleştirme” şeklinde “sosyal ilişkilerin kısıtlanması” Leymann (1996) veya “Kurbanı itibarsızlaştırma, şaşırtma, korkutma ve teslimiyete zorlama çabası gösterme” (Elliott 2003) şeklindeki psikolojik yıldırma davranışları ile örtüşmektedir. Bu konuda örneğin Ö3; “...kişinin sorunlarını kendisine yıkarak çözümün hiçbir noktasında yanında yer alamamak, aksine, çaresiz çözüm arayışını izlemek...” Ö1 ise “Öğretmen, velilerin ilişkilerini yönlendirebilir tabii ki. Mesela, “şu veliyle gidiş geliş yapmayın.” der ve onları da bu sürece dâhil eder...” demişleridir.

Araştırmanın Tablo 2’de verilen nicel analiz sonuçlarına göre, nitel araştırma aşamasında öğretmenler tarafından ifade edilmiş olan maddelerin örnekleme yer alan öğretmenler tarafından da ağırlıklı olarak (orta ve yüksek düzeyde) velilere yöneltilen psikolojik yıldırma davranışı olarak tanımlandığı anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin görüşlerine göre “aşağılayıcı davranışlar sergileme” (%56,5), ve “kişilik haklarına saygısızlık gösterme” (%55,3) en yüksek düzeyde psikolojik yıldırma davranışları olarak tanımlanırken “veliyi görev almaya zorlama” (%41,7), “veliyi gereksiz sorularla rahatsız etme” (%41,7) ve “gereksiz yere nasihat verme” (%138), yüksek düzeyde psikolojik yıldırma davranışı olarak en az puan alan davranışlar olmuştur.

Tablo 3: Velilere Göre, Öğretmenlerin Velilere Yöneltiltikleri Psikolojik Yıldırma Davranışları

n	Nitел Analiz Sonuçları (n=8) Psikolojik yıldırma davranışı olarak belirlenen maddeler	Nicel Analiz Sonuçları Maddelerin psikolojik yıldırma davranışı olarak değerlendirilme düzeyi (n=352)					
		Hiç ya da az		Orta		Yüksek	
		f	(%)	f	(%)	f	(%)
8	Velinin kendini ifade etmesini engelleyici tutum gösterme	119	33,8	20	5,7	213	60,5
8	Kaba davranışlar sergileme	123	34,9	22	6,3	207	58,8
8	Kendi doğrularında ısrar etme	119	33,8	39	11,1	194	55,1
8	Değerlendirmelerinde kaba sözler kullanma	123	34,9	17	4,8	212	60,2
8	Kişilik haklarına saygısızlık içeren söz ve davranışlar	118	33,5	21	6,0	213	60,5
8	Kendini dışlanmış hissettirme	121	34,4	25	7,1	206	58,5
8	Veli ile ilişkide yalnızca kendi ihtiyaçlarını dayatma	127	36,1	24	6,8	201	57,1
8	Veliyi gereksiz sorularla rahatsız etme	125	35,5	32	9,1	195	55,4
8	Veliyi okuldan uzaklaştırma çabası yansıtma	123	34,9	25	7,1	204	58,0
8	Veliye kayıtsız kalma	122	34,7	27	7,7	203	57,7
7	Misafirperver olmama	121	34,4	23	6,5	208	59,1
7	Veliye önemsiz olduğu mesajı verme	118	33,5	26	7,4	208	59,1
7	Aşağılayıcı söz ve davranışlar gösterme	121	34,4	17	4,8	214	60,8
7	Fiziksel jest ve mimiklerle rahatsız etme	119	33,8	15	4,3	218	61,9
7	Başkalarının önünde saygısızlık yapma	123	34,9	16	4,5	213	60,5
7	Veli ile ilgili her konuda yargılayıcı konuşma	124	35,2	27	7,7	201	57,1
7	Çocuğunun sınıfını değiştirmesi için baskı yapma	126	35,8	21	6,0	205	58,2
6	Gerginliğini veliye yansıtma	129	36,6	25	7,1	198	56,3
6	Görüşmeyi reddetme	125	35,5	18	5,1	209	59,4
6	Sözlü ve yazılı iletişimde sürekli olumsuz mesajlar verme	122	34,7	24	6,8	206	58,5
6	Veli hakkında sürekli önyargı ile görüş bildirme	122	34,7	14	4,0	216	61,4
6	Veliyi yok sayma	121	34,4	19	5,4	212	60,2
5	Kasıtlı olarak kötü niyetli davranma	121	34,4	12	3,4	219	62,2
5	Baskıyla sindirme çabası gösterme	124	35,2	20	5,7	208	59,1
5	Gereksiz yere veliye nasihat verme	126	35,8	29	8,2	197	56,0
5	Yıkıcı tutum ve davranış yansıtma	121	34,4	22	6,3	209	59,4
5	Veliye güvenmediğini yansıtma	127	36,1	23	6,5	202	57,4
5	Veliyi işbirliği yapmaya değer görmeme	123	34,9	18	5,1	211	59,9
5	Çözüm bulmaya isteksizlik gösterme	126	35,8	22	6,3	204	58,0
4	Veliler arasında ayırım yapma	120	34,1	22	6,3	210	59,7

4	Görev verirken çıkar gözetme	130	36,9	15	4,3	207	58,8
3	Görüşmeye gereken önemi vermeme	119	33,8	25	7,1	208	59,1
3	Kasıtlı olarak görev vermeme çabası gösterme	124	35,2	23	6,5	205	58,2
2	Görüşmeyi belirsiz zamana erteleme	120	34,1	30	8,5	202	57,4
2	Velilerle ile ilişkilerinde tutarsız olma	121	34,4	19	5,4	212	60,2
2	Uygun olmayan görev vererek moral bozma	128	36,4	16	4,5	208	59,1
2	Görev almaya zorlama	132	37,5	19	5,4	201	57,1
2	Öğretmenin veliye verdiği görev nedeniyle pişmanlık duyduğunu ima etmesi	128	36,4	19	5,4	205	58,2
2	İmalı davranışlarla rahatsız etme	124	35,2	17	4,8	211	59,9
1	Fiziksel şiddete maruz bırakma	122	34,7	11	3,1	219	62,2

Tablo 3'te verilen temalarda velilerin öğretmenlerle ilişkilerinde rahatsızlık yaratabilecek, psikolojik olarak olumsuz etkilenmeleri ile sonuçlanacak, öğretmenlerle ilişki kurmalarına engel oluşturacak nitelikteki söz ve davranışlar betimlenmiştir. Sonuç olarak okulların velilerle kurmayı arzu ettikleri işbirliğinin başarılabilmesi konusunda, farklı nedenler de olmakla birlikte, bu temalarda ifade edilen söz ve davranışların önemli bir yer tutması mümkün görünmektedir. Verilerin toplanması sürecinde öğretmenlerden farklı olarak, psikolojik yıldırma olarak tanımlanabilecek davranışları betimleyen aslında maruz kaldıkları bir durumu ifade eden bir anlatım benimsedikleri dikkat çekmektedir. Bütünde değerlendirildiğinde tüm maddelerin Leymann (1996) tarafından 5 boyutta belirtilen psikolojik yıldırma davranışları kapsamında yer aldığı söylenebilir.

Bu temalardan söz gelimi 1. temada velilerin öğretmenlerle yüz yüze görüşmelerinde kendilerini ifade etme fırsatı verilmeyişini psikolojik yıldırma olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Benzer şekilde 3., 7., 19., 22. ve 32. temalarda velilerin “kendi doğrularında ısrar etme”, “veli ile ilişkide yalnızca kendi ihtiyaçlarını dayatma”, “görüşmeyi reddetme”, veliyi yok sayma”, ve “görüşmeye gereken önemi vermeme” yönündeki algıları yine Leymann'ın (1996) vurguladığı iletişim olanaklarının ortadan kaldırılması yönünde sonuçlar doğuracak niteliktedir. Bu konuda V1, “*Fazla zamanım yok, o nedenle önce ben kendimi ifade edeyim...diyerek konuşmaya başlıyor ve benim konuşmama fırsat bırakmıyor...*” şeklinde serzenişte bulunmuştur. V4'ün söylediği “*Ben istediğim kadar konuşayım, bu onun için hiçbir şey ifade etmiyor, söylediklerime önem vermiyor ki...*”, V3'ün söylediği “*Her şeyin en iyisini kendisinin bildiğini düşünmüyor...*” ve V1'in söylediği “*Kendi söylediklerinin yapılmasını istiyor...*” şeklindeki sözler velilerin istenmeyen bir iletişim tarzına dikkat çektiklerini göstermektedir.

2., 4. ve 13. temalarda ifade edilen “kaba davranışlar sergileme”, “değerlendirmelerinde kaba sözler kullanma” ve “aşağılayıcı söz ve davranışlar gösterme” şeklinde sözel ve davranışsal boyutlarda psikolojik yıldırma davranışlarının betimlendiği anlaşılmaktadır. Bu konuda V6'nın “*Bazen çok kırıcı konuşuyor, benim ruh halimi hiç düşünmüyor, kelimelerine özen göstermiyor...*”, V3'ün, “*Konuşmaları kimi zaman saygı sınırını zorluyor...*” ve V4'ün, “*Gülümseyerek çocuğum hakkında olumsuz yönde konuşuyor. Alaya aldığı hissediyorum...*” şeklindeki ifadelerinin kırgınlıktan da öte Leymann'ın (1996) belirttiği gibi “kişinin saygınlığına zarar verme” derecesinde bir algıya neden olabilecek nitelikte yıldırma davranışları yansıttıkları söylenebilir.

5., 15., ve 24. temalarda verilen “kişilik haklarına saygısızlık içeren söz ve davranışlar”, “başkalarının önünde saygısızlık yapma” ve “baskıyla sindirme çabası gösterme” şeklindeki betimlemeler velilerin itibarsızlaştırma, şaşırtma, korkutma ve teslimiyete zorlama gibi davranışlara maruz kalma niteliğinde algılara sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Elliott 2003). Bu konuda örneğin V2, “*Çocuğumun yaptıklarını velilerin önünde konuşuyor. Hep olumsuz şeylerden bahsediyor. Eksikleri bulmayı seviyor...*” ifadesini kullanmıştır.

6., 11., 30. ve 35. temalarda verilen “kendini dışlanmış hissettirme”, “misafirperver olmama”, “veliler arasında ayırım yapma” ve “velilerle ile ilişkilerinde tutarsız olma” şeklindeki algılamalar velilerin öğretmenler tarafından “sosyal ilişkilerinin kısıtlanması”na yönelik bir

yaklaşım bulunduğuna kanıt oluşturmaktadır (Leymann 1996). Bu konuda örnek olarak V1, “Önceleri diğer velilerle ilişkimiz daha sıcakken şimdi daha mesafeli. Bana bakışlarının değiştiğini düşünüyorum...”, V7 ise “...okula hiç gitmesem “neden bu veli okula gelmiyor?” bir şey mi oldu demez...sözlerini kullanmışlardır.

8., 9., 17., 27., ve 33. temalarda betimlenen “veliyi gereksiz sorularla rahatsız etme”, “veliyi okuldan uzaklaştırma çabası yansıtma”, çocuğunun sınıfını değiştirmesi için baskı yapma”, “veliyi güvenmediğini yansıtma” ve “kasıtlı olarak görev vermeme çabası gösterme” şeklindeki konular Elliott’ın (2003) psikolojik yıldırma davranışı olarak vurguladığı “kurbanın bunu hak ettiği görüntüsünü yaymaya çalışma” ve “kurbanı örgütten ayrılmaya zorlama” davranışları ile örtüşmektedir. Bu konuyu Leymann (1996) velinin okulda üstlenebileceği sorumlulukları küçümseme ve anlamsız işlerle uğraştırma çerçevesinde değerlendirmektedir. Bu görüşlere dayanak olarak V3, “Bana bu şekilde davranarak okuldan uzaklaşmamı sağlıyor. Bunu isteyerek, bilerek yaptığını düşünüyorum...” ve V2 “Öğretmen bazen öyle sorular soruyor ki bunu neden sorduğunu anlayamıyorum. Üstüne vazife olmayan şeylerle ilgili konuşuyor. Haddini bilmiyor” demişlerdir.

Tablo 3’te verilen araştırmanın nicel analiz sonuçları, nitel araştırma aşamasında veliler tarafından ifade edilmiş olan maddeleri örneklemde yer alan velilerin de orta ve yüksek düzeyde öğretmenlerin velilere yönelttikleri psikolojik yıldırma davranışları olarak tanımladıklarını göstermektedir. Velilerin görüşleri değerlendirildiğinde maddelere verilen puanlar birbirine çok yakın olmakla birlikte “kasıtlı olarak kötü niyetli davranma” (% 62,2), “fiziksel şiddete maruz bırakma” (% 62,2) “fiziksel jest ve mimiklerle rahatsız etme” (%61,9) en yüksek puan alan öğretmenlerin velilere yönelik psikolojik yıldırma davranışları olarak görülmektedir. Buna karşılık “kendi doğrularında ısrar etme” (%55,1) ve “gereksiz yere veliyi nasihat verme” (%56,0) ile görece olarak yüksek düzeyde psikolojik yıldırma davranışı olarak algılanan maddeler içinde en düşük puan alan maddelerdir.

Tablo 4: Velilere Göre, Öğretmenlerin Psikolojik Yıldırma Davranışı Gösterme Nedenleri

Nitел Analiz Sonuçları (n=8)		Nicel Analiz Sonuçları Maddelerin öğretmenlerin psikolojik yıldırma davranışı gösterme nedenleri olarak değerlendirilme düzeyi (n=352)					
		Hiç ya da az		Orta		Yüksek	
n	Öğretmenlerin psikolojik yıldırma davranışı gösterme nedenleri	f	(%)	f	(%)	f	(%)
8	Öğretmenlerin tutum ve davranışlarını ön yargılarıyla şekillendirmeyi alışkanlık haline getirmiş olmaları	271	77,0	25	7,1	56	15,9
8	Öğretmenlerin velileri baskı altına alma arzusunda olmaları	273	77,6	28	8,0	51	14,5
6	Öğretmenlerin velilerle iletişim tarzlarını oluşturdukları etiketlere göre kategorik olarak kurgulamaları	264	75,0	36	10,2	52	14,8
5	Velilerin öğretmenlerden farklı dünya görüşünde olmaları	252	71,6	45	12,8	55	15,6
3	Öğretmenlerin sarsılmaz doğrularının veliler tarafından eleştirilmesi	257	73,0	29	8,2	66	18,8
1	Öğretmenlerin velileri yalnızca maddi bir kaynak olarak algılamaları	279	79,3	18	5,1	55	15,6

Tablo 4’te verilen bulgulara göre veliler psikolojik yıldırma davranışlarının nedenlerini “ön yargı”, “veli üzerinde baskı kurma”, “insanları kategorize etme”, “ideolojik farklılıklar”, “bir bilen olma iddiası” ve “velinin potansiyeline inanmamak” şeklinde nedenlerle öğretmenlerin psikolojik yıldırma yöneldiklerini ifade etmişlerdir. Bu temalara ilişkin görüşler şöyledir: “Ön yargılı davranıyor. Beni tanımıyor fakat onunla aynı fikirleri paylaşmadığım için beni kabullenmek istemiyor...” (V1), “Çocuğum için sürekli okuyorum, araştırıyorum. Öğrendiklerimi onunla paylaşmak istediğimde ise “çokbilmiş” durumuna düşüyorum. Ondan daha iyi olmamı istemiyor” (V6), “Onun gözünde ben problemlili bir veliyim. Bir kere kafasında bu yer etmiş, ne yapsam değişmiyor...” (V3). Tablo 4’te verilen nicel analiz bulguları ise nitel araştırma aşamasında velilerin belirtmiş oldukları öğretmenler tarafından psikolojik yıldırma

maruz bırakılma nedenlerine ilişkin maddelerin genel bir kanı olarak değerlendirilmediğini göstermektedir. Sonuçlara göre öğretmenler tarafından gösterilen yıldırma davranışlarının ağırlıklı olarak “hiç ya da az” düzeyde belirlenen nedenlere bağlanabileceğini ortaya koymaktadır.

Tablo 5: Velilere Göre, Öğretmenlerin Gösterdikleri Psikolojik Yıldırmanın Davranışlarının Veliler Üzerindeki Etkileri

		Nitел Analiz Sonuçları (n=8)		Nicel Analiz Sonuçları Maddelerin psikolojik yıldırmanın veliler üzerindeki etkileri olarak değerlendirilme düzeyi (n=352)			
		Psikolojik yıldırmanın veliler üzerindeki etkileri ile ilgili olarak belirlenen maddeler		Hiç ya da az		Orta	
n		f	(%)	f	(%)	f	(%)
8	Okula gitmede isteksizlik	251	71,3	46	13,1	55	15,6
8	Ruhsal etkiler (bozukluklar)	267	75,9	32	9,1	53	15,1
6	Fizyolojik rahatsızlıklar	272	77,3	30	8,5	50	14,2
5	Duygusal travmalar	262	74,4	33	9,4	57	16,2
3	Ailede huzursuzluklar	268	76,1	24	6,8	60	17,0

Tablo 5’te velilerin algılarına göre, psikolojik yıldırmanın veliler üzerindeki etkileri verilmiştir. Öğretmenlerin psikolojik yıldırma davranışları karşısında veliler okula gitmeye isteksizlik göstermektedir. Örnek olarak V6, “Ayaklarım geri geri gidiyor. Bazı durumlarda mecbur olmasam okulun yakınlarından bile geçmem...” demiştir. Psikolojik yıldırma davranışlarının ruhsal bozukluklara, duygusal travmalara ve aile içi rahatsızlıklara yol açtığı konusundaki örnek konuşmalar şöyledir: “Öyle yalnızım ki sanki kimsem yok...” (V1), “Kendimi hiçbir şeye layık bulmuyorum. Kendime değer vermiyorum...” (V8), “Kendime bile yetemiyorum, çocuğuma nasıl verimli olabilirim ki?” (V4), “Kendimi çaresiz hissediyorum...” (V2) ve “Ne yapacağımı bilemiyorum, kafam o kadar karışık ki...” (V7) “mide rahatsızlıklarım arttı, doktora gittiğimde stresten kaynaklandığını söyledi...” ve V8; “Bazen başım o kadar ağrıyor ki hiçbir ilaç geçirmiyor...” (V3). Ancak Tablo 5’te verilen nicel analiz bulguları nitel araştırma aşamasında velilerin belirtmiş oldukları psikolojik yıldırma maddelerinin üzerlerinde yarattığı etkiye ilişkin görüşlerin doğrulanmadığını göstermektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Epstein (1995) okulun gerçekten çocuklara verdiği değer en önemli ölçüsünün ailelere verilen değer olduğunu vurgulamaktadır. Bu bakımdan okulun velilerin psikolojik, duygusal ve zihinsel yönünü destekleyici bir yaklaşım göstermesi önemlidir (Berger 1991; Dempsey ve Sandler 2000). Eğitim örgütlerinde yapılan psikolojik yıldırma çalışmalarında daha çok ast-üst ilişkileri içinde, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin birbirine ya da öğretmenler tarafından öğrencilere yöneltilen psikolojik yıldırma davranışlarının incelendiği görülmektedir (Koç ve Bulut 2009; Camodeca 2003; Yaman ve diğerleri 2010). Veliler söz konusu olduğunda ise velilerin öğretmenlere yönelttikleri psikolojik yıldırma davranışları ile velilerin çocuklarının maruz kaldığı yıldırma davranışlarına ilişkin görüşlerini yansıtan çalışmalar bulunduğu anlaşılmaktadır (Johnson 2008; Plourde 2005). Ailenin okulun etkin bir paydaşı olduğu dikkate alındığında ailelerin yöneticilerle ve öğretmenlerle olan ilişkilerinde kendilerine yöneltilen psikolojik yıldırma davranışlarına ilişkin çalışmalara da ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu bakımdan bu çalışmada, ilk aşamada nitel olarak öğretmenlerin velilere yönelttikleri psikolojik yıldırma davranışlarına ilişkin öğretmenlerin ve velilerin betimlemeleri belirlenmiş ikinci aşamada ise nicel araştırma yöntemleri kullanılarak belirlenmiş olan betimlemelerin psikolojik yıldırma davranışı olarak değerlendirilme düzeyi ortaya konmuştur. Ayrıca bu çalışmada

öğretmenlerin kendilerine neden psikolojik yıldırma davranışları uyguladıklarına ve bu davranışların üzerlerinde bıraktığı etkilere ilişkin velilerin görüşlerine yer verilmiştir.

Çalışmanın birinci aşamasında nitel olarak öğretmenlerin velilere yönelttikleri psikolojik yıldırma davranışlarına ilişkin öğretmenlerin ve velilerin betimlemelerinin Leymann (1996) ve Elliott (2003) tarafından vurgulanan psikolojik yıldırma davranışları ile örtüşükleri söylenebilir. Öğretmenlerin betimlemelerinde yer alan “görüşmekten kaçınma, isteksizlik gösterme, velinin varlığından dolayı hoşnutsuzluk yansıtma, kişilik haklarını ihlal etme, kötü niyet algılanmasına neden olacak söz ve davranışlar, aşağılama, dışlama, ayrımcılık içeren söz ve davranışlar, yerli yersiz veliyi eleştirme, ima ve benzeri dolaylı anlatımlarla yapılan tacizler” gibi söz ve davranışların, Leymann’ın (1996) belirttiği velileri sessizleştirme, onlarda reddedilme duygusu yaratma, ilişkiyi kesmeye mecbur bırakma, alay edilme izlenimi verme, çeşitli yönlerine ilişkin kendisilerinde zayıflık hissi yaratma, anlamsız işlerle uğraştırma ve benzeri psikolojik yıldırma davranışları ile aynı anlamda oldukları söylenebilir. Bu betimlemelerle ortaya konulan davranışların Elliott’ın (2003) ifadesi ile velilerin haysiyetine, bütünlüğüne, saygınlığına ve yeteneklerine saldırı, onları küçük düşürme ve kontrol altına alma girişimi, bu davranışları hak ettiklerini varsayma ve hissettirme, onlarda itibarsızlık algısı yaratma anlamını taşıdıkları ileri sürülebilir.

Velilerin betimlemelerinde de öğretmenlerin betimlemeleri ile benzer söz ve davranışların bulunması betimlenen davranışların gerçeği ve ortak algıyı yansıttıkları kanısını güçlendirmektedir. Bu çerçevede betimlenen “velilerin kendilerini ifade etmelerinin engellenmesi, kabalık ve nezaketsizlik içeren söz ve davranışlar, dışlama, kişilik haklarına saldırıldığı düşüncesi, bir an önce gitmelerinin istendiğine ilişkin algıları, değersizlik hissi verilmesi, jest, mimik ve diğer beden dili ifadeleri ile rahatsızlık yaratılması, çocuğunun özellikleri üzerinden hakarete uğrama, özel yaşam ile ilgili görüş ve yorumlar, görüşme ile ilgili içerik, zamanlama, süre ve tutumlarında negatif mesaj yüklü bir çerçeve oluşturma, güvensizlik ve ayrımcılığa maruz kalma şeklindeki psikolojik yıldırma davranışlarının Leymann (1996) tarafından beş boyutta toplanan psikolojik yıldırma çerçevesinde yorumlanabileceği anlaşılmaktadır. Buna göre velilerin görüşlerine dayalı betimlenen psikolojik yıldırma davranışlarının velilerin okullarla ve özelde öğretmenlerle ilişkilerinde “iletişim olanaklarını ortadan kaldırma”, “velilerin okuldaki değişkenlerle ve okul aracılığı ile okul dışındaki insanlarla kurabilecekleri sosyal ilişkilerinin kısıtlanmasına yol açma”, “velilerin saygınlıklarına zarar verme”, “velilerde kişisel, mesleki ve sosyal yönden küçümsenme hissi yaratma”, “fiziksel özelliklerine yönelik görüş ve yorumlarla rahatsızlık verme” niteliği yansıttıkları söylenebilir. Elliott’ın (2003) ortaya koyduğu çerçevede velilerin bu davranışlarla kendilerini küçük düşmüş, haysiyetlerine ve bütünlüklerine saldırılmış, katkı ve eleştirilerini yansıtamayacak şekilde kontrol altına alınmış, doğrudan veya dolaylı olarak saldırıya uğramış hissetmeleri olasıdır.

Araştırmada elde edilen nicel veriler hem öğretmenlerin hem de velilerin öğretmenlerin psikolojik yıldırma davranışlarına ilişkin betimlemelerinin “orta ve yüksek düzeyde” genel kanı olduklarını doğrular niteliktedir. Bu durumda bu davranışlarla neden olunan psikolojik yılmnlığın velilerin öğretmenlerle ve genelde okulla ilişkilerini olumsuz etkilemesi kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

Velilerin öğretmenlerin yıldırma davranışı göstermelerinin nedenlerini genel olarak sosyolojik veya ekonomik temelli ön yargılara bağlamaları dikkat çekicidir. Ayrıca baskı altına alma, sosyal tabakalara göre insanları kategorize ederek yaklaşma, farklı fikirlere tahammülsüzlük, sarsılmaz doğru dayatması ve maddi beklentiler şeklinde belirlenen nedenler öğretmenlik tutum ve bilgisinin bilimsel temelde değerlendirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Ancak öğretmenlerin psikolojik yıldırma davranışı gösterme nedenlerine ilişkin belirlenen bu konuların nicel verilerle düşük düzeyde desteklendiği anlaşılmaktadır. Alanyazınında psikolojik yıldırma davranışlarının çok sayıda faktörle ilişkilendirildiği

görülmektedir. Bunlar bireyin içinde bulunduğu gurubun psikolojisi, sosyal kültürel çevre ve global ekonomik nedenler ya da örgütsel nedenler, mağdurun özelliklerinden kaynaklanan nedenler, saldırganın özelliklerinden kaynaklanan nedenler, sosyal sistem ve sosyal etkileşim sürecinin özelliklerinden kaynaklanan nedenler şeklinde sıralanabilir (Gökçe 2009; Lutgen-Sandvik ve Sypher 2009). Bu bakımdan velilere yöneltilen yıldırma davranışlarının nedenlerinin çeşitli boyutlarıyla araştırılması gerekmektedir.

Çalışmada elde edilen verilere göre veliler öğretmenlerin yönelttikleri yıldırma eylemlerinin kendileri üzerinde okula gitmede isteksizliğe, ruhsal ve fiziksel içerikli rahatsızlıklara, duygusal yönden bastırılmış hissetmeye ve aile içi huzursuzluklara neden olduğunu ifade etmişlerdir. Psikolojik yıldırma davranışlarının veliler üzerindeki etkilerine yönelik alanyazınında benzer çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak farklı gruplar üzerinde yapılan çalışmalarda örneğin öğretmenlerin yaşadıkları psiko-şiddetin motivasyon sorunları, işe gitmek istememe, huzursuzluk ve depresyona neden olduğu bulunmuştur (Yaman ve diğerleri 2010). Bankacılar üzerinde yapılan bir çalışmada bireylerin ruhsal bütünlüklerini bozma, aktif durumdan alıp pasif duruma getirme, kişisel güveni zedeleme, stres ve depresyon yaratma, verim ve motivasyonun düşmesi, işgücü devir oranlarının artışı, örgütsel güvenin sarsılması ve yabancılaşma şeklinde bulgulara ulaşılmıştır (Kök 2006). Başka bir çalışmada psikolojik yıldırmanın kişinin kendine saygısı, duygusal, fiziksel ve zihinsel sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yarattığı; endişe, depresyon, alkole kullanımı ve intihar sonuçları olduğu bulunmuştur (Lutgen-Sandvik ve Sypher 2009). Genel olarak her bir psikolojik yıldırma davranışının farklı semptomlara yol açtığı belirtilmiştir. Örneğin anlamsız görevler vermek kişinin kendi görüşlerini ifade etmesini engellemektedir. Kişi hakkında dedikodu yapmak onda strese neden olmaktadır (Vartia 2001). Bu bakımdan öğretmenlerin yönelttikleri yıldırma eylemlerinin veliler üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik kapsamlı çalışmalara ihtiyaç vardır.

Araştırmanın en önemli sonucu hem öğretmenlerin hem de velilerin görüşlerine dayalı olarak nitel yöntemle elde edilmiş olan ve daha sonra nicel yöntemle genellenebilirliği doğrulanmış olan velilere yönelik psikolojik yıldırma davranışlarına ilişkin kavramsal bir çerçevenin oluşmasıdır. Belirlenmiş olan bu davranışların velilere yönelik öncül nitelikte veri oluşturma özelliğine sahip oldukları söylenebilir. Bu bakımdan da bu konuda yapılacak çalışmalara kaynaklık etmesi beklenebilir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu yönde yapılacak bilimsel çalışmaları destekleyerek bu konudaki bilgi havuzunu derinleştirmesi ve genişletmesi gereklidir. Ancak araştırmayla ortaya çıkan mevcut bilgilerin de ışığında velilerin okullara etkin katılımlarının sağlanması amacıyla öğretmenlerin velilere yönelik tutum ve davranışlarının gözden geçirilmesi yararlı olacaktır.

5. KAYNAKLAR

- Acar, A.B. ve Dündar, G. (2008). İşyerinde psikolojik yıldırma (mobbing) maruz kalma sıklığı ile demografik özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 37 (2), 111-120.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Y. M. (2000). *Okul öncesi eğitim ve anasınıfı programları*. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Aslanargun, E. (2007). Okul - aile iş birliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 120-135.
- Aytaç, T. (2000). *Okul merkezli yönetim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baş, T ve Akturan, U. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. Nvivo 7.0 ile Nitel Veri Analizi. İstanbul: Seçkin Yayıncılık San. Ve Tic. A.Ş.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Balkar, B. (2009). Okul-aile iş birliği sürecine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri üzerine nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (36), 105-123.
- Becker, H. J. & Epstein, J. L. (1982). Parental involvement: A survey of teacher practices. *Elementary School Journal*, 83, 85-102.

- Berger, H. P. (1991). Parental involvement: yesterday and today. *The Elementary School Journal*, 91(3), 209- 219.
- Camodeca, M. (2003). *Bullying and Victimization at School*. , Amsterdam: Huisdrukkerij, Vrije Universiteit.
- Cemaloğlu, N. ve Ertürk, A. (2008) Öğretmen ve okul müdürlerinin maruz kaldıkları yıldırımın yönü, *Bilig*, 46, 67-86.
- Chappell, D. & Martino, V. D. (2006). *Violence at work*. (Third Ed.) Geneva: International Labour Office.
- Çelik, N. (2005). *Okul-aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Davenport N., Schwartz R. D. & Elliot G. P. (2003). *Mobbing: iş yerinde duygusal taciz*. (Çeviren: O. C. ÖnerToy). İstanbul: Sistem Yayınları.
- Dean, J. (2001). *Effective school governor*. Florence KY, London: Routledge.
- Dempsey, K. V. & Sandler, H. M. (2000). Why do parents become involved in their children's education? In: L. Martyn (Ed) *Psychology of education Major themes: Schools, teachers and parents Vol.1.*, London: Falmer Press,
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elliott, G. P. (2003). *School mobbing and emotional abuse: See it—stop it—prevent it with dignity and respect*. New York: Brunner-Routledge.
- Epstein, J. L. & Dauber, S. L. (1991). School programs and teacher practices of parental involvement in inner-city elementary and middle schools, *The Elementary School Journal*, 91 (3), 289-305.
- Epstein, J. L. (1995). School/family/community partnerships, *Phi Delta Kappan*, 76 (9), 701-713.
- Eroğlu, E. ve Demiray, U. (Ed.). (2008). *Eğitim ortamlarında etkili iletişim ve boyutları*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Fekkes, M., Pijpers, F. I. M. & Verloove-Vanhorick, S. P. (2005). Bullying: Who does what, when and where? involvement of children, teachers and parents in bullying behavior. *Health Education Research*, 20 (1), 81-91.
- Gates, G. (2004) Bullying and mobbing (Part 2). *Labor Management*, October, 31.
- Godin IM. (2004). Bullying, worker's health, and labor instability. *J Epidemiol Community Health*, 58, 258–9.
- Gökçe A. T. (2009). Mobbing: İş yerinde yıldırma kavramsal çerçeve. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 9(2),1-9.
- Gökçe A. T. (2012). Mobbing at elementary schools in Turkey. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 3 (3), 61-73.
- Gökçe, E. (2000). İlköğretimde okul aile iş birliğinin geliştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, Özel Sayı.
- Greenwood, G. E. & Hickman, C. W. (1991) Research and practice in parental involvement: Implications for teacher education. *The Elementary School Journal*, 91(3), 279-288.
- Gümüşeli, A. İ. (2004). Ailenin katılım ve desteğinin öğrenci başarısına etkisi. *Özel Okullar Bülteni*, 2 (6), 14–17.
- Johnson, J. E. (2008). Do parents try to bully teachers through confrontation? Dissertation submitted to the faculty of the Virginia Polytechnic. Institute and State University in partial fulfilment of the requirement for the degree of Doctor of Education In Educational Leadership & Policy Studies. Blacksburg, Virginia.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 6. Basım. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Koç, M. ve Bulut, H. U. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinde mobbing: cinsiyet yaş ve lise türü değişkenleri açısından incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 1 (1), 64-80.
- Kök, S. B. (2006). İş yaşamında psiko-şiddet sar-malı olarak yıldırma olgusu ve nedenleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13,434-448.
- Kuş, E. (2003). *Nitel-nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Leymann, H. (1990). Mobbing and psychological terror at work. *Violence and Victims*, 5, 119-126.
- Leymann, H. (1996). The content and development of mobbing at work. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 5(2), 165-184.
- Leech, N. L., Barrett, K.C. & Morgan, G. A. (2005). *SPSS for intermediate statistics: Use and interpretation*. (2.nd ed.) London: Lawrance Erlbaum Associates, Publishers.
- Lutgen-Sandvik, P. & Sypher, B.D. (2009) *Destructive organizational communication*. New York: Routledge Press.

- Mason J. (2002). *Qualitative researching*. (2nd. Ed.) London. Sage Publications Ltd.
- Miedel, W. T. & Reynolds, A. J. (1999). Parental involvement in early intervention for disadvantaged children: Does it matter? *Journal of School Psychology*, 37(4), 379-402.
- Patton, M., Q. (1990). *Qualitative evaluation and research*. (2nd. Ed.) California: Sage Publications Inc.
- Plourde J. L. (2005). Elementary Students' and parents' perceptions of bullying behaviors at school. A research paper submitted in partial fulfilment of the requirements for the master of science degree in guidance and counseling. The Graduate School University of Wisconsin-Stout.
- Rubin, H. & Rubin, I. (1995). *Qualitative interviewing: the art of hearing data*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Sabancı, A. (2009) Views of primary school administrators, teachers and parents on parent involvement in Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*, 36: 245–262.
- Sarıtaş, M. (2005). *Öğretmen-veli görüşmelerinin yönetimi*. M. Şişman ve S. Turan (Ed.), İçinde, Sınıf Yönetimi (ss.233–262). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tetik, S. (2010). Mobbing kavramı: birey ve örgütler açısından önemi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(18), 81–89.
- Vartia, M. A-L (2001). Consequences of workplace bullying with respect to the well-being of its targets and the observers of bullying. *Scand J Work Environ Health*, 27(1), 63-69.
- Yaman, E., Vidinlioğlu, Ö. ve Çitemel, N. (2010). İşyerinde psikoşiddet, motivasyon ve huzur: Öğretmenler çok şey mi bekliyor? Psikoşiddet mağduru öğretmenler üzerine. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (1), 1136-1151.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücel, E. (2011). *İlköğretim okullarında öğretmen veli ilişkilerinde veliye yönelik mobbing eylemleri (Antalya ili ilköğretim okulları örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Extended Abstract

Heinz Leymann used the term mobbing to describe similar long-lasting hostile and aggressive behaviours among workers. What mostly meant by mobbing is that intentional attitudes and behaviours which are repeated at least once a week or continuously in relation to a visible purpose. Mobbing can be defined in terms of behavioural, written, verbal, or oral expressions; gestures or mimics which are oriented towards personality, self-esteem, body or psychological state. Leymann describes totally forty-five different behaviour of mobbing which can be classified in five main groups. These five main groups are: 1) preventing ones communication and self expression 2) isolating form social relations 3) disrupting self-esteem 4) attacking to ones life well being and to the professional standards and quality.

Especially in recent years, with the awareness of the fact that parents are one of the main partners of the schools, new ideas emerged about participating parents in school process effectively both in theoretical discussions and in the practice of educational institutions. Teacher-parent and administrators-parent relationships can be asserted to be of major determinants in providing effective parent-school relations. In this regard, the purpose of this study is to determine mobbing behaviours directed to parents by primary school teachers

The research was conducted using mixed methods: qualitative and quantitative. The research was carried on in 2010- 2011 and 2011-2012 education years. The purpose of the study is to determine the views of the teachers, working in central districts of Antalya city elementary schools and the parents, whose children are students at the same schools about mobbing behaviours towards parents reflected by teachers. The first stage was conducted by qualitative interviewing and the data were gathered by means of standardized open-ended interviews. The schools and the study group in the research were determined by maximum variation sampling and parents were chosen using criterion sampling. As a result, first, eight teachers from four primary schools determined and eight parents of the students of the determined teachers were interviewed. Voice recorder was used and notes were also taken by two researchers during the interview to maintain validity. In order to analyze the data content analysis technique was used. In the quantitative research stage the working population was the central counties of Antalya province and the sample was determined using sample size tables and random sampling. As a result 381 teachers and 384

parents were included. The data were collected by a questionnaire based on the items developed out of the data in the qualitative stage. The data were analysed using SPSS package programme.

Findings that were obtained from the study must be evaluated within the meaning ascribed by the teachers and parents to the concept of psychological violence or mobbing. Psychological violence, mobbing, bullying (intimidation) communication barriers or whatever term used to define the circumstance, it can be asserted that the findings of the study provide a comprehensive framework and source in understanding and defining the barriers behind management relations, instructional issues, humane or partnership which is expected to be constructed between school and parents.

Teachers' perceptions of mobbing behaviours against parents can be presented briefly as follows: unwillingness during teacher-parent interview, unwillingness to communicate with, not welcoming the parents, rejecting to interview the parent, disrespecting the parent, ignoring the parent, self-centred tendency during the interview, reflecting unwillingness at meeting the parent, insisting on their own straight line, intentional misbehaviours, disrespectful behaviours, criticizing unfairly, giving unnecessary advice, humiliating behaviours and threatening them; dissatisfaction in success, not giving appropriate duties, distrust, looking after personal benefits, enforcing to undertake a duty, behaving destructively and preventing to undertake a duty; violating human rights, self centeredness, discrimination and spreading unfounded rumours about parents, criticizing, disturbing by unnecessary questions, prejudices about the parents, adopting an implying manner and giving unnecessary advise.

Mobbing behaviours derived out of parents' views can be presented briefly as follows; not to be hospitable, being ignorant, reluctance to communicate, tension in communication, occupation to prevent contact, preventive manners not to interview, rejecting the interview, negative approach, reluctance in finding solutions, not paying attention to interview, delaying the interview for an uncertain time, demonstrating inconsistent behaviour, rude behaviour, insisting on its own straight line, insulting behaviours, reluctance to interview and intentional malicious behaviour, offensive verbal and physical behaviours, disrespectful behaviours, insulting, giving advice intemperately and repugnance in actions; dissatisfying at expectations, not showing trust about success, disrupting cooperation, not asking for duties or showing regret about parents' performance about the duties they undertake; showing disrespect to human rights, benefit centeredness, inconsistent and discriminative manner, ignoring the parents, spreading unfounded rumours about parents, criticizing unfairly, prejudices about parents, disturbing with unnecessary questions, judging the parents unfairly, implying manner, advising unnecessarily, authoritative manner, ignorance and being in favour of some parents.

The most significant finding of the quantitative stage of the research is that the findings show that the themes which describe mobbing behaviours determined in the qualitative stage out of teachers' and parents' views are generalizable and shared by most of the participants in moderate and high level. Although the findings about the reasons and the results of the mobbing behaviours determined in qualitative stage was not confirmed by the majority of the participants, It can be asserted that the original findings in relation to perceptions about the existence of such an issue draw us to think that there is a need for further studies focusing on these topics. As a result, it can be asserted that the findings about teachers' mobbing behaviours against parents provide a significant perspective based on perceptions. The Ministry of Education should both encourage new research and start seminars, meetings or interior education immediately in order to create awareness on teachers' mobbing behaviours against parents.

Kaynakça Bilgisi:

Sabancı, A. ve Yücel, E. (2013). İlköğretim okullarında öğretmen veli ilişkilerinde veliye yönelik psikolojik yıldırma davranışları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 28(2), 348-363.

Citation Information:

Sabancı, A., & Yücel, E. (2013). Mobbing behaviours towards parents in elementary schools in teacher-parent relations [in Turkish]. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 28(2), 348-363.